
УИЛИЯМ МАКДОНАЛД

КОМЕНТАР

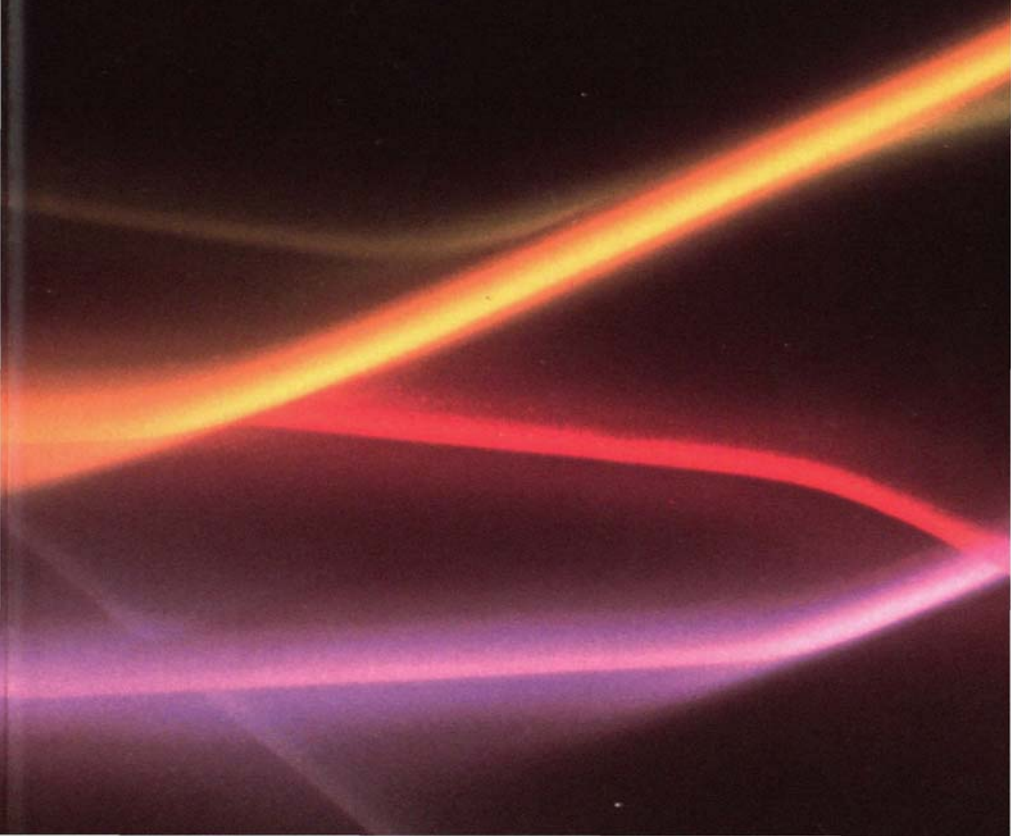

НА НОВИЯ

ЗАВЕТ

Уилям Макдоналд

Коментар на Новия Завет

Том 1
Матей – Йоан

Издателство ВЕРЕН
п. к. 91, София 1408

clv
Christliche
Literatur-Verbreitung e.V.
Postfach 110135 • 33661 Bielefeld

Евангелието според Йоан

„Най-дълбоката книга в света.“

А. Т. Робъртсън

Въведение

I. Уникално място в Канона

Йоан изрично казва, че неговата книга е една евангелистична книга – „за да повярвате“ (20:31). Има един случай, когато църквата реализира тези думи на апостола на практика – при издаването и разпространението на милионите малки гжобни издания на Евангелието от Йоан през миналия век.

Но Евангелието от Йоан е също така и една от най-обичаните книги в Библията (ако ли не и *най-обичаната*) от зрелите и силно вярващи християни. Йоан не само изрежда факти от живота на нашия Господ, но дава и дълги беседи и зрели разсъждения на един апостол, който (може би) е вървял заедно с Христос от късните си младежки години в Галилея до дълбоката си старост в азиатската провинция. В неговото Евангелие се намира най-известният стих от НЗ, който, според Мартин Лутер „съдържа евангелието в едно изречение“ – Йоан 3:16.

Дори и Евангелието от Йоан да беше *единствената* книга в НЗ, то щеше да съдържа достатъчно „хляб“ (и „вода“) от Словото за един цял живот на изучаване и разсъждаване върху нея.

II. Авторство

Авторството на четвъртото Евангелие е спорен въпрос вече 150 години. Това без съмнение се дължи на факта,

че то представлява едно много ясно свидетелство за Божествеността на нашия Господ Исус Христос. Целта на атаките срещу Евангелието е да се докаже, че то не е дело на очевидец, а на някой известен „религиозен гений“, който е живял петдесет и сто години по-късно. Според това мнение Евангелието отразява онова, което църквата мисли за Христос, а не това, което Той наистина е бил, казал или направил.

Името на автора не е споменато в самото Евангелие, но има много основателни причини, които ни карат да вярваме, че то е написано от апостол Йоан, един от дванадесетте апостоли.

Климент от Александрия разказва, че когато апостол Йоан бил вече доста стар, неговите близки приятели дошли при него в Ефес и го помолили да напише Евангелие, което да допълни Синоптичните Евангелия. Под влиянието на Божия Дух Йоан написва едно *духовно* Евангелие. Това не означава, че другите Евангелия *не са духовни*, но че особено то ударение, което Йоан поставя на думите на Христос, и по-дълбокото значение на знаменията ни дават основание да наречем именно това Евангелие „духовно“.

Странични доказателства

Теофил от Антиохия (около 170 год. сл. Хр.) е първият известен автор, който изрично споменава Йоан като автор на това Евангелие. Освен него обаче има и някои по-ранни позовава-

ния и цитати от четвъртото Евангелие от Игнаций, Юстин Мартир (може би), Татий, Мурасторанския канон и еретиците Василид и Валентин.

С Иреней завършва една непрекъсната верига от ученици, която започва от Самия Господ Исус: Господ Исус, Йоан, Поликарп, Иреней. Тя обхваща времето от зората на християнството до приблизително края на II век. Цитатите от това Евангелие, широко използвани от Иреней, показват, че той се отнася към него като към Евангелие, чийто автор е апостол Йоан, и което има вече здрави позиции в църквата. След Иреней свидетелствата за Евангелието стават изключително много, между които са произведенията на такива автори като Климент от Александрия и Тертулиан.

До ранните години на XIX век само едно не особено изразено култово движение, познато под името Alogi, оспорва авторството на Йоан.

Самият край на 21 гл. е написан вероятно от църковните водачи в Ефес късно през I век, за да насърчи верните християни да приемат Йоановото Евангелие. 24 ст. насочва вниманието ни обратно към „ученика, когото Исус обичаше“, споменат в 20 ст. и в 13:23. Винаги се е смятало, че тези думи се отнасят до апостол Йоан.

Обикновено либералните изследователи на Библията твърдят, че четвъртото Евангелие е било написано едва в *късните години* на II век. През 1920 год. обаче в Египет беше открита част от Евангелието на Йоан, 18 гл. (52 папирус), за който беше доказано чрез използването на обективни методи, че датира от *първата* половина на II век и, по-точно, от около 125 год. сл. Хр. Фактът, че този папирус е открит в един провинциален град (не Александрия), потвърждава правилността на твърдението, че Евангелието е написано през втората половина на I век, тъй като за гости-

гането му от Ефес до Горен (Южен Египет е било нужно известно време. Друга подобна част от Евангелието на Йоан, 5 глава (2 папирус на Егертън), също от ранните години на II век, е още едно доказателство за тезата, че то е било написано по времето, докато Йоан е бил още жив.

Вътрешни доказателства

Късно през XIX век забележителният англикански епископ Уескът обосновава авторството на Йоан чрез метода на непрекъснато намаляващите концентрични окръжности. Този метод може да се опише накратко по следния начин: (1) Авторът е бил *евреин*. Това се вижда от стила на езика, подбор на думите, доброто познаване на еврейските обичаи и особености и силното влияние на СЗ. (2) Той е бил *евреин, който е живял в Палестина* (1:28; 2:1, 11; 4:46; 11:18, 54; 21:1, 2). Познавал е много добре Ерусалим и храма (5:2; 9:7; 18:1; 19:13, 17, 20, 41; вж. също 2:14-16; 8:20; 10:2). (3) *Бил е очевидец* на това, за което разказва: наличие на много подробности относно места, лица, време, победение и пр. (4:46; 5:14; 6:59; 12:21; 13:1; 14:5, 8; 18:6; 19:31). (4) *Бил е апостол*: задълбочено познаване на вътрешния кръг от ученици и на Самия Господ (6:19, 60, 61; 12:16; 13:22, 28; 16:19). (5) Тъй като авторът много точно посочва имената на всички ученици без един, може да се приеме, че неназованото лице от 13:23; 19:26; 20:2; 21:7, 20 е *апостол Йоан*. Има още три важни пасажа от текста, които подкрепят тезата, че авторът на Евангелието е бил очевидец на събитията: 1:14; 19:35 и 21: 24.

III. Датуране

Иреней съвсем ясно казва, че Йоан е написал Евангелието си в Ефес, така че, ако приемем това за вярно, най-ранната възможна дата трябва да бъ-

де 69 или 70 год. сл. Хр., когато апостолите са пристигнали в този град. След като Йоан не споменава нищо за разрушаването на Ерусалим, възможно е то все още да не е било станало, което ще ни отведе към една по-ранна дата, предхождаща това страшно събитие.

Някои госта либерални изследователи твърдят, че Евангелието от Йоан е написано някъде между 45 и 66 година на базата на предполагаема връзка между него и свитъците от Мъртво море. Това е едно госта необичайно явление, тъй като обикновено консервативните изследователи предпочитат ранните дати, а либералните – късните. В този случай църковните предания застават на страната на по-късната дата.

Аргументите за датирание на Евангелието през първите години на I век са госта сериозни. Повечето изследователи подкрепят мнението на Ирений, Климент от Александрия и Джером, според което Евангелието от Йоан е написано последно от четирите Евангелия до голяма степен и заради това, че то като че ли надстройва и допълва Синоптичните Евангелия. Фактът, че разрушението на Ерусалим не е споменато от Йоан, може да се дължи и на това, че книгата е била написана петдесет или двадесет години *по-късно*, когато ужасът от събитието е бил вече преживян. Ирений пише, че Йоан е бил все още жив по време на царуването на император Траян (който се възкачва на престола през 98 год.), така че е напълно вероятно той да е написал Евангелието малко преди неговото възцаряване. Позоваванията на „евреите“ в това Евангелие също предполагат един по-късен период, когато противопоставянето на еврейте на християнската вяра прераства в гонения.

И макар че не е възможно да се даде една точна дата, годините между 85 и

95 сл. Хр. изглеждат най-вероятният период за написването на това Евангелие.

IV. Предмет, основни теми и цел на Евангелието

Йоан построява своето Евангелие върху седем чудеса или „знамения“. Предназначението на всяко едно от тях е да покаже, че Исус е Бог: (1) превръщането на водата във вино на сватбата в Кана Галилейска (2:9); (2) изцелението на сина на благородника (4:46-54); (3) изцелението на негъгавия при къпанята във Витсауда (5:2-9); (4) нахранването на петте хиляди (6:1-14); (5) вървенето на Исус по водата на Галилейското езеро, когато отива да спаси учениците Си от бурята (6:16-21); (6) изцелението на слепородения мъж (9:1-7); и (7) възкресяването на Лазар от мъртвите (11:11-44). Освен тези чудеса, които Исус извършва на обществени места, има още едно знамение, което Той извършва само пред учениците Си след Своето възкресение – чудния улов на риба от 21:1-14.

Чарлз Ердмън пише за Евангелието от Йоан следното: „Това Евангелие е книгата, която е накарала най-много хора да последват Христос, вдъхновена е най-много вярващи да се отдадат на вярно служение и е поставила най-много трудни въпроси пред изследователите на Божието Слово в сравнение с която и да е друга книга.“

Евангелието от Йоан ни дава възможност да възстановим *хронологията* на събитията от цялото земно служение на нашия Господ. Според останалите три Евангелия служението на Христос изглежда, че продължава само една година. Споменаванията на годишните празници от Йоан показва изтичането на един период от приблизително три години – времето на общественото служение на Христос. За-

бележете тези празници: първо е споменато едно празнуване на Пасхата (2:12, 13); след това – едно празнуване на „юдейски празник“ (5:1), вероятно Пасхата или сурим; още едно второ (или трето) споменаване на Пасхата (6:4); празникът на шатроразпъването (7:2); празникът на освещението на храма (10:22); и последната Пасха (12:1).

Освен това Йоан е много точен в сведенията си за времето. Докато другите трима автори се задоволяват много често с приблизителна информация, Йоан споменава такива подробности като „седмия час“ (4:52), „третия ден“ (2:1), „два дни“ (11:6) и „шест дни“ (12:1).

Стилът и речникът на това Евангелие нямат съперници в никоя друга книга освен в Посланията на Йоан. Изреченията са къси и прости. Макар и написано на гръцки, смисълът говори за еврейски тип мислене. Често пъти колкото е по-късо самото изречение, толкова е по-дълбока истината, която то съдържа! В сравнение с другите Евангелия речниковият му фонд е най-ограничен, но с най-дълбок смисъл. Обърнете внимание на следните важни думи и на честотата на тяхната употреба: Отец (118), вярвам (100), свят (78), любов (45), свидетелствам, очевидец съм на и др. (47), живот (37), светлина (24).

Отличителна черта на Йоан е честата употреба на числото седем и неговите кратни, които навсякъде в

Библията се свързват с идеята за съвършенство и пълнота (вж. Бит. 2:1-3). В това Евангелие Божият Дух напълно усъвършенства и завършва Божие откровение в Лицето на Исус Христос, което обуславя и по-честите съотнасяния с числото седем.

Особено известни в тази връзка са седемте названия на Господ, които започват с „Аз съм“: „Хлябът на Живота“ (6:35, 41, 48, 51); „Светлината на света“ (8:12; 9:5); „Вратата“ (10:7, 9); „Добрият Пастир“ (10:11, 14); „Възкресението и Животът“ (11:25); „Пътят, Истината и Животът“ (14:6) и „Лозата“ (15:1, 5). Не толкова известни са седемте предикативни изрази без предикат, т. е. непълните предикативи „Аз съм“: 4:26; 6:20; 8:24, 28, 58; 13:19; 18:5, 8 (последният не е съвсем ясен).

В шеста глава, която говори за Хляба на Живота, гръцката дума за „хляб“ и „самуни хляб“ се среща двадесет и един пъти – също число, кратко на седем. Също така в беседата за Хляба изразът „хляб от небето“ се среща точно седем пъти, както и сходният израз „който е слязъл от небето“, който се среща също седем пъти.

Както вече видяхме, целта на Йоан за написването на това Евангелие е да помогне на читателите си да повярват, че Исус е Христос, Божият Син, и като вярват, да имат вечен живот в Неговото име (20:31).

Схема на изложението

- I. Въведение: Първото иждане на Божия Син (1:1-18)
- II. Първата година от служението на Божия Син (1:19-4:54)
- III. Втората година от служението на Божия Син (5 гл.)
- IV. Третата година от служението на Божия Син: Галилея (6 гл.)
- V. Третата година от служението

- на Божия Син: Ерусалим (7:1-10:39)
- VI. Третата година от служението на Божия Син: Перя (10:40-11:57)
- VII. Служението на Божия Син на Своите Си (12-17 гл.)
- VIII. Страданието и смъртта на Божия Син (18 и 19 гл.)
- IX. Победата на Човешкия Син (20 гл.)
- X. Епизод: Възкръсналият Син със Своите Си (21 гл.)

Коментар

I. Въведение: Първото иждане на Божия Син (1:1-18)

Йоан започва своето Евангелие с няколко стиха върху *Словото*. В началото той не обяснява кой или какво е Словото. Словото или речта е нещо, с което ние изразяваме мислите си на другите хора. Под думата „Слово“ обаче тук Йоан няма предвид *реч*, а по-скоро едно *Лице*. И това Лице е Господ Исус Христос, Божият Син. Бог изцяло е изразил Себе Си на човечеството в Лицето на Господ Исус. Чрез иждането Си на този свят Христос по един съвършен начин ни е открил какъв е Бог. Чрез смъртта Си на кръста Той ни е казал колко много ни обича Бог. И така, Христос е живото Божие Слово, чрез Коего Бог е изразил Своите мисли на човека.

A. Словото във вечността и времето

1:1 „В началото бе Словото.“ Самият Той не е имал начало, но е съществувал от вечността. Господ Исус е съществувал толкова далеч назад във

времето, колкото човешкият ум не може да си представи. Той никога не е бил създаван, никога не е имал начало. (Родословното дърво няма място в това Евангелие на Божия Син.) „Словото беше у Бога.“ Той е бил отделена и ясно различима Личност. Бил е не просто една идея, мисъл или някакъв неясен пример, а истинска Личност, която е живяла „у Бога“. „Словото бе Бог.“ Не само е живял „у Бога“, но Той Самият е бил Бог.

Библията ни учи, че има само един Бог и че има три Личности в Божеството – Отец, Син и Светия Дух. Всичките тези три Личности са Бог. В този стих са споменати две от Личностите на Бога – Бог Отец и Бог Син. Това е първото от многото места в това Евангелие, където съвсем ясно се заявява, че *Исус Христос е Бог*. Не е достатъчно да се каже, че Той е „един бог“, че е „подобен на бог“ или че е „божествен“. Библията ни учи, че Той е Бог.

1:2 На пръв поглед изглежда, че 2 ст. просто повтаря онова, което вече е казано, но всъщност това не е така. Този стих ни учи, че Личността и Божественоста на Христос не са имали начало. Той не е станал Личност едва когато се е родил като Бебето от Витлеем. Нито пък е станал по